

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetusta laista (19/2003) kumotaan raportointivelvoitetta koskevat säännökset. Raportointivelvoite perustui komission direktiiviin 2006/111/EY. Hallinnollisen taakan keventämiseksi direktiivin 2006/111/EY 2 artiklan c alakohta sekä 8 ja 9 artikla kumottiin komission direktiivillä (EU) 2025/1442, joka annettiin 18.7.2025 ja tuli voimaan 10.8.2025. Direktiivin 2006/111/EY 8 artiklan mukainen raportointivelvoite on pantu kansallisesti täytäntöön lain 9 §:ssä. Lisäksi direktiivin 2 artiklan c alakohtaa vastaava julkisia teollisuusyrityksiä koskeva määritelmä sekä siihen liittyvä viittaus sisältyvät lain 2 §:n 1 momentin 4 kohtaan ja 5 §:n 2 momenttiin. Koska nämä direktiivin säännökset on kumottu, kansallisille säännöksille ei enää ole unionin oikeudellista perustaa. Tämän vuoksi laista kumottaisiin 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 5 §:n 2 momentti sekä 9 §.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	3
3 Nykytila ja sen arviointi.....	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	5
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	5
6 Lausuntopalaute	6
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	6
8 Voimaantulo	6
9 Toimeenpano ja seuranta	6
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	6
VALITSE KOHDE.....	7

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan unionin komissio antoi 18.7.2025 direktiivin (EU) 2025/1442 direktiivin 2006/111/EY muuttamisesta, jolla muutettiin komission direktiiviä 2006/111/EY jäsenvaltioiden ja julkisten yritysten välisten taloudellisten suhteiden avoimuudesta sekä tiettyjen yritysten taloudellisen toiminnan avoimuudesta (jäljempänä *avoimuusdirektiivi*). Avoimuusdirektiivillä on pyritty varmistamaan jäsenvaltioiden ja julkisten yritysten välisten taloudellisten suhteiden avoimuus sekä julkisten varojen käytön läpinäkyvyys.

Muutoksella poistettiin avoimuusdirektiivin 2 artiklan c alakohta sekä 8 ja 9 artikla. Poistettavista säännöksistä 8 artikla on koskenut jäsenvaltioiden velvollisuutta toimittaa komissiolle vuosittain taloudellisia tietoja tietyistä valmistusalailla toimivista julkisista yrityksistä, joiden tilikauden liikevaihto on ollut yli 250 miljoonaa euroa. Muutoksen tarkoituksena on yksinkertaistaa raportointivaatimuksia ja vähentää niistä aiheutuvaa hallinnollista rasitusta sekä kansallisille viranomaisille että julkisille yrityksille. Muutos liittyy komission tavoitteeseen keventää EU-lainsäädännöstä aiheutuvaa sääntelytaakkaa.

Direktiivin muutoksen seurauksena jäsenvaltiot voivat kumota kansallisesta lainsäädännöstään ne säännökset, joilla poistetut raportointivelvoitteet on pantu täytäntöön. Avoimuusdirektiivin 8 artiklan mukaiset raportointivelvoitteet on pantu kansallisesti täytäntöön eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetun lain (19/2003, jäljempänä *avoimuuslaki*) 9 §:ssä. Lisäksi direktiivin 2 artiklan c alakohtaa vastaava julkisia teollisuusyrityksiä koskeva määritelmä sekä niihin liittyvä viittaus sisältyvät lain 2 §:n 1 momentin 4 kohtaan ja 5 §:n 2 momenttiin. Koska mainitut direktiivin säännökset on kumottu, näille kansallisille säännöksille ei enää ole unionin oikeudellista perustaa.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä.

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella xx.xx-xx.xx.2026. Lausuntoja pyydettiin ...

[Lausunnon esityksestä antoivat]

[Esitysluonnos on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.]

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa **X**.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Avoimuuslailla on pantu täytäntöön avoimuusdirektiivi, joka koskee jäsenvaltioiden ja julkisten yritysten välisten taloudellisten suhteiden avoimuutta sekä tiettyjen yritysten taloudellisen toiminnan avoimuutta. Direktiivi 2006/111/EY on kodioitu toisinto aiemmasta direktiivistä 80/723/ETY siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Avoimiusdirektiivin tavoitteena on varmistaa julkisten viranomaisten ja julkisten yritysten välisten taloudellisten suhteiden läpinäkyvyys sekä mahdollistaa unionin valtiontukisääntöjen tehokas ja syrjimätön soveltaminen. Direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot huolehtivat siitä, että julkisten varojen myöntäminen julkisille yrityksille sekä näiden varojen käyttö käy selkeästi ilmi. Avoimiusvelvoite koskee muun muassa pääomasijoituksia, avustuksia, lainoja, takauksia sekä muita julkisen vallan myöntämiä taloudellisia etuuksia.

Direktiivissä edellytetään lisäksi, että tietyt yritykset, joille on myönnetty erityis- tai yksinoikeuksia tai joiden tehtäväksi on annettu yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottaminen, pitävät erillistä kirjanpitoa eri toiminnoistaan. Erillisen kirjanpidon avulla pyritään varmistamaan, että julkisen tuen käyttö voidaan erottaa yrityksen muusta taloudellisesta toiminnasta ja estää kilpailua vääristävä ristisubventio.

Direktiivi sisältää edelleen säännökset jäsenvaltioiden velvollisuudesta säilyttää ja pyynnöstä toimittaa komissiolle tietoja julkisten viranomaisten ja julkisten yritysten välisistä taloudellisista suhteista. Tietojen on oltava komission saatavilla pääsääntöisesti viiden vuoden ajan.

Direktiiviä muutettiin komission direktiivillä (EU) 2025/1442. Muutoksella poistettiin avoimiusdirektiivin 2 artiklan c alakohta sekä 8 ja 9 artikla. Samalla poistettiin valmistusalaalla toimivia julkisia yrityksiä koskeva määritelmä, joka liittyi yksinomaan kyseiseen raportointivelvoitteeseen. Poistettu 8 artikla koski jäsenvaltioiden velvollisuutta toimittaa komissiolle vuosittain taloudellisia tietoja tietyistä valmistusalaalla toimivista julkisista yrityksistä, ja 9 artikla komission velvollisuutta raportoida näiden tietojen perusteella direktiivin täytäntöönpanosta. Taloudellisilla tiedoilla tarkoitettiin 8 artiklan mukaan toimintakertomusta ja tilinpäätöstä. Tilinpäätös ja toimintakertomus käsittivät taseen ja tuloslaskelman, liitetiedot ja selvityksen kirjanpitoperiaatteista, hallintoneuvoston lausunnon, tiedot aloittain ja kertomuksen toiminnasta. Lisäksi oli toimitettava yhtiökokousten kokouskutsut ja kaikki niihin liittyvät tiedot.

Muutoksen tarkoituksena on yksinkertaistaa sääntelyä ja vähentää raportointivelvoitteista aiheutuvaa hallinnollista raskautta sekä viranomaisilta että yrityksiltä. Muutoksen jälkeen direktiivin keskeinen sisältö kohdistuu edelleen taloudellisten suhteiden avoimuuden varmistamiseen ja erilliskirjanpitoa koskeviin velvoitteisiin, mutta erillinen komissiolle toimitettava vuosittainen raportointivelvoite on poistettu.

3 Nykytila ja sen arviointi

Avoimiuslain 9 §:n mukaan komissiolle toimitetaan vuosittain avoimiusdirektiivin mukaiset raportointitiedot julkisista teollisuusyrityksistä. Lisäksi komissiolle toimitetaan vuosittain viimeistään 31. maaliskuuta luettelo ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista julkisista teollisuusyrityksistä sekä tiedot niiden liikevaihdesta. Viime vuosina avoimiuslain 9 §:n mukainen raportointivelvoite on koskenut Suomessa yhtä yritystä. Suomen raportti on koottu valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolla.

Komission mukaan raportointivelvoitteet ovat tarpeen sääntelyn tehokkaan täytäntöönpanon kannalta, mutta niiden on oltava oikeasuhtaisia. Hallinnollisen rasituksen keventämiseksi komissio arvioi erityisesti avoimiusdirektiivin 8 artiklan mukaisen raportointivelvoitteen aiheuttavan suhteettoman hallinnollisen taakan.

Muutoksen jälkeen avoimuusdirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukainen velvoite säilyy: jäsenvaltioiden on pidettävä julkisia yrityksiä koskevat tiedot komission saatavilla viiden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jona varat myönnettiin yritykselle. Suomessa velvoitteen täytäntöönpanosta vastaa avoimuuslain 8 §:n 1 momentin mukaisesti kukin ministeriö oman hallinnonalansa julkisten yritysten osalta.

Hallinnollisen taakan keventämiseksi direktiiviä muutettiin poistamalla 8 artiklaa koskeva raportointivelvoite. Samalla poistettiin valmistusalan julkisia yrityksiä koskeva määritelmä (2 artiklan c alakohta), joka liittyi yksinomaan tähän velvoitteeseen, sekä 9 artikla, joka koski komission tiedonantovelvollisuutta direktiivin täytäntöönpanosta. Direktiivimuutoksen tavoitteena oli yksinkertaistaa sääntelyä ja vähentää hallinnollista raskautta sekä jäsenvaltioissa että yrityksissä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Avoimuuslain 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 5 §:n 2 momentti sekä 9 § ehdotetaan kumottaviksi. Koska avoimuusdirektiivin vastaavat säännökset on poistettu, näille kansallisille säännöksille ei enää ole unionin oikeudellista perustaa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Avoimuuslain 9 §:n mukainen raportointivelvoite on viime vuosina koskenut Suomessa yhtä yritystä, ja enimmillään velvoitteen piirissä on ollut kaksi yritystä. Soveltamisalan rajallisuuden vuoksi sääntelyn kumoamisen kokonaisvaikutukset jäävät vähäisiksi.

Raportointivelvoitteesta ja siihen liittyvästä ilmoitusmenettelystä luopuminen kuitenkin vähentää jonkin verran sekä viranomaisten että velvoitteen piirissä olevien yritysten hallinnollista taakkaa. Muutos toteuttaa osaltaan Euroopan unionin tavoitetta yksinkertaistaa raportointivaatimuksia ja keventää sääntelystä aiheutuvaa hallinnollista raskautta, sillä raportointivelvoitetta on pidetty sen hyötyihin nähden suhteettoman raskaana.

Jatkossa voimassa säilyvät kuitenkin avoimuuslain 3 §:n mukainen avoimuus- ja tiedonantovelvoite sekä 8 §:n 2 momentti, jonka mukaan velvoitteen tiedottamisesta ja ohjeistamisesta vastaa kukin ministeriö tai muu julkisyhteisö niiden yritysten osalta, joille se on myöntänyt erityis- tai yksinoikeuksia tai antanut yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottamistehtäviä. Tietojen laatisesta ja saatavilla pitämisestä vastaa kukin erilliskirjanpitoon velvoitettu yritys. Yritykset ovat velvollisia luovuttamaan pyynnöstä avoimuuslaissa tarkoitetut tiedot, asiakirjat ja muut selvitykset asianomaiselle ministeriölle tai tämän määräämälle viranomaiselle.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Avoimuuslain 2 §:n 1 momentin 4 kohtaa, 5 §:n 2 momenttia sekä 9 §:ää vastaavat avoimuusdirektiivin säännökset on poistettu avoimuusdirektiivistä, joten näille kansallisille säännöksille ei enää ole unionin oikeudellista perustaa ja ne voidaan kumota vastaavasti kansallisesta lainsäädännöstä.

6 Lausuntopalaute

Lisätään lausuntokierroksen jälkeen.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Kumottavat säännökset. Pykälällä kumottaisiin avoimuuslain 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 5 §:n 2 momentti sekä 9 §. Euroopan unionin komissio antoi 18.7.2025 direktiivin (EU) 2025/1442, jolla muutettiin avoimuusdirektiiviä raportointivelvoitteiden osalta. Muutoksella poistettiin avoimuusdirektiivin 2 artiklan c alakohta sekä 8 ja 9 artikla. Poistettavista säännöksistä 8 artikla on koskenut jäsenvaltioiden velvollisuutta toimittaa komissiolle vuosittain taloudellisia tietoja tietyistä valmistusaloilla toimivista julkisista yrityksistä. Direktiivin muutoksen seurauksena jäsenvaltiot voivat kumota kansallisesta lainsäädännöstään ne säännökset, joilla poistetut raportointivelvoitteet on pantu täytäntöön. Avoimuusdirektiivin 8 artiklan mukaiset raportointivelvoitteet on pantu kansallisesti täytäntöön avoimuuslain 9 §:ssä. Lisäksi direktiivin 2 artiklan c alakohtaa vastaava julkisia teollisuusyrityksiä koskeva määritelmä sekä niihin liittyvä viittaus sisältyvät lain 2 §:n 1 momentin 4 kohtaan ja 5 §:n 2 momenttiin. Koska mainitut direktiivin säännökset on poistettu, näille kansallisille säännöksille ei enää ole unionin oikeudellista perustaa ja ne kumotaan.

2 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan 1.1.2027.

8 Voimaantulo

Laki on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027.

9 Toimeenpano ja seuranta

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Laki voidaan säätää tavanomaisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Koska avoimuusdirektiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kumottavat säännökset

Tällä lailla kumotaan eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetun lain (19/2003) 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 5 §:n 2 momentti sekä 9 §

2 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi